

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KAIP „SULAUŽYTI LEDUS“ UŽSIĖMIMO PRADŽIOJE?

Mokymui(si), kaip ir bet kuriai kitai veiklai, reikia palankios, įgalinančios, skatinančios veikti aplinkos, ypač taikant aktyvaus, patirtinio, reflekyvaus mokymo(si) strategijas ir metodus. Tai ypač aktualu neformaliajame suaugusiųjų mokyme(si), nes kiekvieną besimokančiųjų grupę sudaro skirtingos asmenybės su savo patirtimi, fizinėmis ir emocinėmis savybėmis, skirtingu požiūriu į mokymąsi, darbą, gyvenimą ir pan. Kita vertus, suaugusiųjų besimokančiųjų grupės neformaliojo mokymosi sistemoje dažniausiai susiformuoja konkrečioms mokymosi veikloms atlikti ir nėra ilgalaikės. Tai reiškia, kad ir patys besimokantieji, ir jų mokytojai dažnai nepažįsta vieni kitų iki konkrečių mokymų pradžios, o patys mokymai dažnai trunka sąlyginai neilgai. Tuo tarpu sėkmingas darbas yra įmanomas tik bendraujant ir bendradarbiaujant tiek tarp grupės narių, tiek tarp mokytojo ir besimokančiųjų, o ką tik susiformavusi grupė dar nėra pasirengusi efektyviam darbui, todėl jau pačioje mokymų pradžioje, netgi užsiėmimo pradžioje būtina sukurti bendradarbiavimo atmosferą.

Sukūrus bendradarbiavimo atmosferą jau pačioje užsiėmimo pradžioje, besimokantiejiems yra lengviau užmegzti ryšius, pasijusti grupės nariais, emociškai ir intelektualiai konstruktyviau dalyvauti mokymuose ir pasiekti geresnių mokymosi rezultatų.

Dažniausiai metodai, naudojami užsiėmimų pradžioje vadinami ledlaužiais arba apšilimo metodais, o mokymasis, derinamas su fiziniu aktyvumu ir teigiamomis emocijomis, yra efektyvesnis. „Ledlaužio“ arba „apšilimo“ (Teresevičienė ir kt., 2004, Jensen, 1999, Melvin, 2001, Savanevičienė ir Šilingienė, 2005) metodų taikymas padeda kurti palankią mokymuisi aplinką. Mokymo metodų parinkimas ir jų išbandymas pačioje mokymosi proceso pradžioje yra vienas iš mokymo(si) tobulinimui svarbių aspektų.

Melvin (2001) teigia, kad **veiksmingas „apšilimas“ turi atitikti kelias pagrindines sąlygas:**

- Būti susijęs su mokymų tikslu;
- turi būti atsižvelgiama į dalyvių amžių, jų mokymosi patirtį, patirtį, taikant interaktyvius mokymosi metodus;
- ar grupės nariai vieni kitus pažįsta, ar dar ne.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Siekdami tenkinti šias apšilimo sąlygas, seminaro vadovai turi stengtis palaikyti svarbias dalyvių elgesio sritis:

- **Emocinė.** Anot Melvin (2001), „apšilimas“ susitikus naujai grupei pirmą kartą ir kiekvienos dienos pradžioje ypač svarbus emocijų ir pažintinei sritims. Emocinė įtampa atslūgsta žmonėms susipažinus, pasikalbėjus, įgijus vieni kitų pasitikėjimą.
- **Pažintinė.** Suaugusieji dažnai į mokymus ateina galvodami apie daugybę su mokymusi nesusijusių temų – šeimą, darbą, pietus ir t.t. Todėl „apšilimo“ metodai padeda aktyvinti mąstymo procesus ir susitelkti prie seminaro turinio. Čia ypač svarbus besikeičiantis mokytojo (vadovo) vaidmuo, kai iš atsakingo jis tampa lygiaverčiu ir aktyviu mokymosi proceso dalyviu.
- **Psichomotorinė.** Ilgas sėdėjimas mokymuose dažnai vargina žmones. Jiems reikia galimybės pakeisti tempą, pasivaikščioti. Mokymų metu būtinas fizinis aktyvumas ir atsipalaidavimas.

SUSIPAŽINIMO („ledlaužio“, „apšilimo“) METODAI.

Susipažinimo („ledlaužio“, „apšilimo“) metodai gali būti labai įvairūs: nuo individualaus darbo atsakant raštu į pateiktus klausimus, iki grupinių žaidimų ar jų derinių. Jei grupė jau pažįstama, galima apsiriboti vien lūkesčių išsiaiškinimu. Anot Savanevičienės ir Šilingienės (2005), pasirinkus bet kokį metodą, turi būti **laikomasi keturių principinių taisyklių:**

1. pirmasis turi prisistatyti pats moderatorius;
2. prisistatyme turi dalyvauti visi grupės nariai;
3. susipažinimo metu apie save sakyti tik tai, ką nori;
4. minimali informacija apie dalyvius turi būti prieinama visiems iki tol, kol grupė gerai susipažįsta.

Neretai užsiėmimo pradžioje susipažįstama neakivaizdžiai, pateikiant klausimus į kuriuos kiekvienas dalyvis turi atsakyti raštu: apie save, apie profesiją, seminaro lūkesčius ir pan.

Akivaizdžiam susipažinimui gali būti taikomi tokie metodai:

„Trys kėdės“ (emocinė, pažintinė, psichomotorinė).

Grupės darbo patalpos priekyje pastatomos trys kėdės ir prieš kiekvieną iš jų ant grindų padedamos kortelės su užrašais: „Apie save“, „Apie profesiją“, „Lūkesčiai“. Mokytojas pats pirmasis sėda ant kėdės ir pasakoja dalyviams apie save. Po to vienas po kito grupės nariai sėda ir pasakoja apie save.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dalyviams prisistatant, užrašomi jų vardai ant kortelių ir kiekvienam duodama prisisegti arba pasidėti ant stalo priešais save.

„Ratas“ (emocinė, psichomotorinė).

Dalyviai sustoja ratu. Vadovas pirmasis prisistato ir po to meta kamuoliuką kuriam nors grupės nariui. Šis, prisistatęs, kamuoliuką meta kitam. Taip prisistato visi grupės nariai.

„Vardai“.

Grupė stovi arba sėdi ratu. Vienas dalyvių pasako savo vardą. Kitas, stovintis ar sėdintis šalia, pakartoja pirmojo ir pasako savo vardą. Trečias dalyvis kartuoja pirmojo, antrojo vardus ir pasako savąjį. Ir taip toliau, kol ratas užsidaro.

„Lietuvos žemėlapis“ (emocinė, pažintinė, psichomotorinė).

Patalpoje nurodomi (užrašomi) Lietuvos miestai bei regionai. Dalyvis turi nueiti į tą regioną ar miestą, kuriame gimė ir tai žmonių grupei prisistatyti: kur mokėsi, kokius mokslus baigė, kokia profesija, kur dirba ir t.t. Po to, sustojama pagal tai, kokią aukštąją mokyklą baigė, o toliau – kokią įgijo profesiją.

„Pasisveikinimas“ (psichomotorinė).

Sustojama ratu. Žengiamas žingsnis atgal, žingsnis į priekį ir pasisveikinama su priešais stovinčiu. Tas pats judesys kartojamas, tik jau užsimerkus, atsimerkiama pasisveikinimui. Toliau viskas pakartojama žengiant žingsnį į kairę, po to į dešinę.

„Pamokyk mokytoją“ (emocinė, pažintinė, psichomotorinė).

Tai metodas, tinkamas mokytojui dirbant su nauja grupe nepažįstamame mieste arba su grupe iš įvairių Lietuvos regionų. Ant stovo pakabinamas didelis miesto (Lietuvos) žemėlapis. Išdalinama smulkių lipnių lapelių, ant kurių visi užrašo savo vardus. Dalyviai sugalvoja papasakoti apie tai, ką norėtų, kad vadovas ar grupė sužinotų apie jų miestą (regioną). Kiekvienas prilipdo savo lapelį atitinkamoje žemėlapio vietoje ir papasakoja grupei savo informacijos dalį.

„Gimtadienių eilė“ (emocinė, pažintinė).

Paprašoma dalyvių išsirikiuoti pagal savo gimimo dieną nuo sausio iki gruodžio mėn. Tai reikia padaryti per tam tikrą laiką, nesikalbant.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

„Būdingi užkandžiai“ (emocinė).

Ant kiekvieno stalo padedama lėkštelė su užkandžiais neįprastos formos sausainiais, ypatingos formos ir faktūros šokoladukais ar ledinukais). Geriausia būtų, jeigu ant kiekvieno stalo stovėtų tik vienos rūšies skanumynai ir nebūtų dviejų stalų su tokiu pat užkandžiu. Paprašoma dalyvių įsidėti į savo lėkštelę po vieną ar du skanėstus ir atidžiai apžiūrėti bei iširti jų formą, faktūrą, skonį ir pan. Tada kiekvienas dalyvis užrašo 8-10 būdvardžių, apibūdinančių pasirinktą užkandį. Kai visi tai atlieka, kiekvienas iš užrašytų žodžių išsirenka vieną, geriausiai apibūdinantį jį patį. Tada kiekvienas paeiliui pasako grupei būdvardį, kurį pasirinko ir kodėl.

Straipsnį parengė „Epale“ ekspertė,
Šiaulių valstybinės kolegijos docentė
Vadybos ir komunikacijos katedros vedėja
dr. Rasa Pacevičienė

Mokymosi inovacijos ir jų diegimas, besimokančiojo pažinimas, savivaldis mokymasis ir savivaldžio mokymosi gebėjimų ugdymas(is), laisvės ir atsakomybės dermė mokymosi procese, į besimokantįjį orientuoto mokymo(si) proceso užtikrinimas ir tobulinimas – tai tik dalis straipsnio autorės Rasos Pocevičienės mokslinių interesų ir tyrimų, kurių rezultatai paskelbti daugiau nei 60 įvairių mokslo ir metodinių publikacijų Lietuvoje ir užsienyje, pristatyti daugiau nei 50 mokslinių, metodinių, tame tarpe ir tarptautinių, konferencijų. Taip pat šių idėjų sklaida vykdoma, skaitant originalius kursus, vedant seminarus, mokymus, rengiant projektus, konsultuojant ir diegiant inovacijas ugdymo praktikoje

Literatūra

- Arends R. I. (1998). Mokomės mokyti. Vilnius: Margi raštai.
- Bennett B. ir kt. (2000). Mokymasis bendradarbiaujant. Vilnius: Garnelis.
- Bonwell C., Eison J. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom. Washington.
- Dubs R. (1998) Mokymas ir mokymasis: tarpusavio sąveika // Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos. Nr. 1. Kaunas: VDU.
- Field J. (2002) Lifelong Learning and the New Educational Order. London.
- Heeks, R. Information and Communication Technologies, Poverty and Development. [cit. 2004 04 15] Prieiga per internetą: <http://man.ac.uk/idpm/idpm_dp.htm#devinfo_wp>
- Information and communication technologies in education: A curriculum for schools and programme of teacher development / Ed. P. Resta. UNESCO, 2002 (draft).
- Jensen E. (1999). Tobulas mokymas. Vilnius: AB OVO.
- Johnson D.W., Johnson R.T., Smith K.A. (1991). Active Learning: Cooperation in the College Classroom. Interaction Book Company.
- Jonassen D. (1991). Thinking Technology: Context is Everything // Educational Technology. 1991, vol. 31, no. 6, p. 35-37.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Jonassen, D.H., Land, M.S. (2000). Theoretical Foundations of Learning Environments. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Jucevičienė, P. (1998). Modulinio mokymosi teorija ir praktika. Kaunas. Šviesa, 222 p. (rusų k.).
- Juozaitis A.M., (2005). Besimokantys suaugusieji. Vilnius: Danielius.
- Lipinskiene, D. (2002) .Edukacinė studentą įgalinanti studijuoti aplinka: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija (07 S). Kaunas, 167 p.
- Longworth, N.(2000). Making Lifelong Learning Work: Learning Cities for a Learning Century. London: Kogan Page.
- Melvin M. P.(2001). Apšilimas. Permainos, 5, 38-42.
- Mokomės dialogo. Kaip susikalbėti piliečiams, organizacijoms ir kultūroms. Knyga mokytojui. (2005). Sudarytojai V.Lukošūnienė, A.Bėkšta. Vilnius. LSŠA
- Robinson R.D. (1994). Helping Adults Learn and Change. Omnibook Co. USA.
- Rogers A. (1996). Teaching Adults. Buckingham – Philadelphia: Open University Press.
- Savanevičienė A. ir Šilingienė V. 2005. Darbas grupėse. Kaunas: Technologija.
- Smith A. (1999). Accelerated Learning in the Classroom. Network Educational Press Ltd. Stafford.
- Starfeldt, E, Mathiasen, Ch. R. (1999). Pedagogika ir demokratija. Vilnius. Aidai.
- Šiaučiukėnienė, L. (1997). Mokymo individualizavimas ir diferencijavimas: monografija. Kaunas, 253 p. ISBN 9986-13-515-X
- Teresevičienė M., Oldroyd D., Gedvilienė G. (2004). Suaugusiųjų mokymasis: andragogikos didaktikos pagrindai. Kaunas: VDU.
- Teresevičienė M. Gedvilienė G. (1999) Mokymasis bendradarbiaujant. Garnelis.
- Teresevičienė M. ir Gedvilienė G.(2003). Mokymasis grupėse ir asmenybės kaita. Kaunas: VDU.
- Tight, M. (1996). Key Concepts in Adult Education and Training. London: Routledge.
- Weatherley C. (2000). Leading the Learning School. Raising Standards of Achievement by Improving the Quality of Learning and Teaching. Network Educational Press Ltd. Stafford
- Wilson, B.G. Constructivist Learning Environments: Case Studies in Instructional Design. New Jersey: Englewood Cliffs. 1996.